

ΑΠΟ ΜΙΑ «ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ» ΠΡΟΣ...

Το άνοιγμα, ερευνητικό, πολιτιστικό, κοινωνικό και ιδιαίτερα καλλιτεχνικό, του Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας στο απαιτητικό σταυροδρόμι των Πρεσπών σηματοδοτείται από την *Εικαστική Πορεία* και τις διαδικασίες της.

συνέντευξη |
Μαρία Αγγελή

Εμπνευστής της Εικαστικής Πορείας για το 2007 και 2008, ο εικαστικός καλλιτέχνης και διδάσκων στο πανεπιστημιακό τμήμα, Γιάννης Ζιώγας, με συμμάχους την πανεπιστημιακή κοινότητα, τον πρόεδρο του Τμήματος και το Δήμο Πρεσπών, μαζί με το Πολιτιστικό Τρίγωνο Πρεσπών. Η πρωτοβουλία φωτίζει πυρήνες προβληματισμού για τη σχέση πανεπιστημιακών τμημάτων, εκπαιδευτικών οργανισμών, και μάλιστα εικαστικών τεχνών, με τον τόπο τους, καθώς και για την παρουσία της διαδικασίας και της έρευνας στην καλλιτεχνική πρακτική. Ποια μπορεί να είναι η προσέγγιση ενός ακαδημαϊκού/εκπαιδευτικού οργανισμού στις σχέσεις που καλείται να συνάψει με το περιβάλλον του, γεωγραφικό, κοινωνικό, φυσικό, αστικό, ιστορικό, ιδιότυπο, πλούσιο ή μη, σίγουρα ωστόσο αξιολογήσιμο; Πώς μπορεί ο καλλιτέχνης/δημιουργός, διδάσκων ή μη, να συμμετέχει σε αυτήν την πορεία συνύπαρξης με το τοπικό στοιχείο και τις δυναμικές του κάθε φορά; Άνοιγμα συνείδησης, συνεργατικό πνεύμα, ευελιξία κινήσεων, τολμηρή επαναδιαπραγμάτευση και ειλικρινής στόχευση με ουσιαστική έρευνα είναι ποιότητες-επίκουροι στο σύγχρονο καλλιτέχνη, ιδιαίτερα όταν αυτός αναπνέει μέσα σε απαιτητική –και συνάμα γοντευτική– τοπική κοινωνία, σε όρια χωρών όχι όμως πολιτισμικών διαδικασιών και οραμάτων.

Οι Πρέσπες, η Φλώρινα και το Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας μέσα σε ένα τόπο απαιτητικό και γοντευτικό. Πώς βιώνετε τη σχέση του Πανεπιστημιακού Τμήματος με τον τόπο του τα τελευταία δύο χρόνια της άμεσης εμπειρίας σας ως διδάσκοντα εκεί, καλλιτέχνη και συντονιστή της *Εικαστικής Πορείας*;

Ο τόπος, η Φλώρινα σιλή και η ευρύτερη περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας είναι πράγματι ένα τόπος απαιτητικός και γοντευτικός. Είναι γοντευτικός για το ιδιαίτερο τοπίο του, κυρίως όμως απαιτητικός για τη δυναμική που έχει το να βρίσκεται σε μια οριακή περιοχή της χώρας μας. Σε ένα σύνορο, σε ένα όριο... Η Φλώρινα, μια πόλη με πλούσια πολιτιστική παρουσία, ειδικά στα εικαστικά, είναι ένα μέρος που διεκδίκησε και απέκτησε το Τμήμα σαν μια φυσιολογική προέκταση ενός τόπου όπου οι εικαστικές τέχνες αποτελούν ζωντανό κομμάτι του πολιτισμού του. Το Τμήμα εκτός από την ακαδημαϊκή του διάσταση οφείλει να αποτελέσει ένα κομμάτι του πολιτιστικού, και κατ' επέκταση του κοινωνικού, γίνεσθαι της πόλης αληθιά και της ευρύτερης περιοχής.

«[...] η καλλιτεχνική εμπειρία υπάρχει εκεί όπου συναντώνται άνθρωποι, τόποι, ιδέες και εικόνες», σημειώνεται στο κείμενο για την *Εικαστική Πορεία*. Μιλήστε μας για το όραμα της *Εικαστικής Πορείας* και την ιδιαίτερη σημασία της στο συγκεκριμένο τόπο, από το συγκεκριμένο Πανεπιστήμιο.

Η τέχνη συχνά περιορίζεται από προβολές, ομοιώματα, εικονογραφήσεις. Η εμπειρία είναι εκείνη που θα ξεμπλοκάρει τη θολούρα των αισθησιμών. Η *Εικαστική Πορεία* προέκυψε από την ανάγκη να δημιουργηθεί μια διαδικασία πρωτογενών, κατά το δυνατό, εμπειριών. Σε μια τέτοια διαδικασία ακόμη και το υπέροχο τοπίο των Πρεσπών και του όρους Βαρνούντα δεν είναι παρά ένα σημείο συνάντησης. Το τοπίο κατά κάποιο τρόπο αποδομεί τον ρομαντικό του ρόλο και μετασηματίζεται σε ένα αχανές εργαστήριο ιδεών και εικόνων. Οι άνθρωποι που βρίσκονται εκεί (καλλιτέχνες, διδάσκοντες, φοιτητές), θέτοντας τον εαυτό τους σε ένα σταυροδρόμι και σε μια διαδικασία/πορεία, αντιλαμβάνονται αυτά τα οποία είναι σημαντικά για αυτούς και δομούν τον προσωπικό τους κόσμο.

»

© Τηόργιος Μάκκας, www.gmakkas.com

Ποια είναι η θέση της έρευνας, καθώς και της διαδικασίας στην εικαστική/καλλιτεχνική δημιουργία;

Η διαδικασία και η έρευνα είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την εικαστική πρακτική, κάτι που συχνά ξεχνάμε σε μια περίοδο όπου η προσωπική φιλοδοξία ή ο επαγγελματικός στόχος υποτίθεται ότι «καθιστώνουν» το τελικό εικαστικό προϊόν. Θα ήταν ενδιαφέρον να δούμε τα επόμενα χρόνια και στον τόπο μας μια ερευνητική διαδικασία σε διάφορα σύγχρονα εικαστικά θέματα και δράσεις. Ήδη μια τέτοια προσπάθεια είναι εκείνη που πραγματοποιήθηκε από τις *Πλατφόρμες* όπου μια έρευνα/δράση τεσσάρων χρόνων κλιμακώθηκε (δίχως βεβαίως να ολοκληρωθεί, διότι ένα τέτοιο θέμα παραμένει πάντοτε ανοικτό) στο συλλογικό τόμο *Όψεις λογοκρισίας*. Αντίστοιχα μη καταγεγραμμένα θέματα υπάρχουν εκατοντάδες· σχεδόν το σύνολο των θεμάτων έρευνας που αφορούν τη σύγχρονη εικαστική σκέψη. Αντί λοιπόν να επενδύονται ενέργεια και χρήματα αποκλειστικά σε μπιενάλε, μουσεία, θεσμούς και άλλες παρεμφερείς δράσεις με συγκεκριμένη πολιτική στόχευση αλλά και περιορισμένο καλλιτεχνικό ρόλο, θα έπρεπε να στραφούμε σε μια επένδυση στην ανθρώπινη ενέργεια· σε δράσεις που θα ενεργοποιήσουν τις παρακαταθήκες του μέλλοντος. Η τέχνη φτιάχνεται από το ανθρώπινο κεφάλαιο και δυναμική. Ο σχηματισμός μιας διαδικασίας/εργαστηρίου που θα αναπτύσσεται οργανικά κάθε χρόνο συνδυάζοντας την ανάπτυξη των υποδομών με την ουσιαστική καλλιτεχνική πρακτική αποτελεί ένα μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης σκέψεων, ιδεών και εικόνων.

Η *Εικαστική Πορεία* σηματοδοτεί ένα άνοιγμα του καλλιτέχνη και του καλλιτεχνικού έργου προς την κοινωνία. Θέτει το περιβάλλον –φυσικό, αρχιτεκτονικό, ιστορικό, μύθων, ανθρώπινο, πολιτικό– σε άμεσο διάλογο με την εικαστική δημιουργία, ενδεχομένως μακριά από το «αντικείμενο». Πώς ανταποκρίνεται ο έλληνας καλλιτέχνης στη σύγχρονη αυτή ανάγκη και ποιο είναι το δικό σας όραμα για τον σύγχρονο καλλιτέχνη;

Ο κάθε καλλιτέχνης κινείται μέσα από τον τρόπο που έχει ενσωματώσει τις εμπειρίες του στην καλλιτεχνική του πρακτική. Στην προσωπική μου έρευνα η σχέση μου με το «αντικείμενο» υπήρξε καθοριστική, αν όχι βασανιστική. Τα προβλήματα δεν επιλύονται εύκολα, γι' αυτό από την πρώτη στιγμή που βρέθηκα στη Φλώρινα όλες οι πεποιθήσεις και τα συμπεράσματά μου χρειάστηκαν επαναδιαπραγμάτευση. Η *Πορεία* εμπεριέχει αυτόν τον χαρακτήρα. Με αυτήν την προσέγγιση η έννοια του καλλιτέχνη για μένα είναι εκείνη ενός αέναου συλλέκτη συμβάντων όπου τα αντικείμενα, τα απτά αποτελέσματα προκύπτουν ως καταγραφές αυτών των συμβάντων παρά ως αισθητικοποιήσεις ή δεξιοτεχνίες. Αυτή η προσέγγιση, –δεν θα το έλεγα όραμα, φοβάμαι τη λέξη– με διαφοροποιεί αρκετά από μια κυρίαρχη αντίληψη του έλληνα καλλιτέχνη για τον οποίο το καλοφτιαγμένο αντικείμενο, συχνά ομοίωμα μιας «μακρινής» αισθητικής, είναι το κυρίαρχο αιτούμενο, το επιθυμητό έπαθλο.

Μοιραστείτε μαζί μας την επόμενη κίνησή σας και τους άμεσους στόχους του Τμήματος που διδάσκετε.

Ως προς την *Εικαστική Πορεία* υπάρχουν τρεις στόχοι: να εκδοθεί ένα έντυπο που να καταγράφει τη διαδικασία των δύο πρώτων χρόνων, να συγκροτηθεί ένα πλάνο για τη συνέχιση της *Πορείας* και να πραγματοποιηθούν συναντήσεις κατά τη διάρκεια της χρονιάς που θα μας επιτρέψουν να κρατήσουμε επαφή με τις ιδέες που αναφέραμε. Το πρώτο μας ραντεβού είναι στις 19 Οκτωβρίου, όπου θα καθαρίσουμε, θα επιδιορθώσουμε και θα βάψουμε το καταφύγιο της Πινακοθήκης στα 2.000 μέτρα, υψόμετρο του όρους Βαρνούντα.

Οι άμεσοι στόχοι του Τμήματος είναι δύο: αφενός η εφαρμογή ενός εκπαιδευτικού προγράμματος που θα του προσδίδει ιδιαιτερότητα, αφετέρου η έννοια της συνοχής με την κοινωνία. Ο όρος «συνοχή», αν και χρησιμοποιείται ως όρος από τη φρασεολογία της γραφειοκρατίας των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, είναι πολύ ελκυστικός, γιατί δείχνει το πώς μια ακαδημαϊκή/εκπαιδευτική κοινότητα έχει ως προϋπόθεση λειτουργίας της όχι μόνο μια «κλειστή» εκπαιδευτική διαδικασία αλλά ταυτόχρονα και ένα άνοιγμα στην κοινωνία. #

* Η Μαρία Α. Αγγελή είναι θεωρητικός και επιμελήτρια τέχνης

Η *Εικαστική Πορεία* 2008 πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη του ΕΠΕΑΕΚ (Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης) και του Δήμου Πρεσπών.

Πληροφορίες και εικόνες για τη δράση: <http://www.art-prespa.blogspot.com>, [http://www.eete.gr/uploads/File/ZI OGAS%202\(1\).doc](http://www.eete.gr/uploads/File/ZI OGAS%202(1).doc)